

A BÉCSI MAGYAR ÖRÖKSÉG I.

Az I. világháborút lezáró békekötés véglegesítette a Monarchia széthullását. A trianoni szerződés 177. §-a jogot adott arra, hogy Ausztriával mi is osztozkodhassunk közös uralkodóházunk vagyonán, tehát múzeumban, kincstárban őrzött értékein is.

A sors vagy az emberi gonoszság azonban itt is közbeszólt. Kitalálták a területhez kötött "patrimoine intellectuel" fogalmát, s kimondták, hogy csak az illet meg bennünket az uralkodóház műkincseiből, amire ki tudjuk mutatni szellemi tulajdonjogunkat. De nincs az a művészeti vagy művelődési emlék, amelyre rá ne lehetne sütni a "patrimoine mixt" bélyegét. Az osztrákok kijelentették pl., hogy a Corvina nem lehet magyar szellemi tulajdon, hiszen a kódexeket részben Itáliában írták és festették; Zrínyi Miklós sisakjára, kardjára a szerbeknek (még csak nem is a horvátoknak) éppúgy joguk van, mint nekünk; Báthory páncéljára a lengyelek is számot tarthatnak, éppúgy, mint Bocskai koronájára a románok Erdély jogán. Mit keresne nálunk a nagyszentmiklósi kincs, amikor egykori tulajdonosa bolgár volt, lelőhelye pedig ma Romániához tartozik.

A magyar szellemi tulajdon alapján való tárgyalás és megállapodás volt tehát az, amire jogot kaptunk. A másik jogcím, amelyre a tárgyalások folyamán támaszkodhattunk, az volt, hogy ezek a gyűjtemények az udvari vagyon állományához tartoztak, az udvari vagyonból pedig nekünk, a dinasztia másik államának is részesednünk kell.

A több mint tíz évig folyó tárgyalások 1932 végén jutottak el a velencei egyezményhez. Az egyezmény részint az átengedett tárgyak felsorolásából, részint elvi rendelkezésekből áll. Az egyezmény elvi része a Magyarország szellemi tulajdonához tartozó, de Bécsben maradt tárgyakat a két állam közös kultúrjavainak nyilvánítja, és ennek gyakorlati biztosítására kimondja, hogy ezeket a tárgyakat harmadik személy részére nem lehet elidegeníteni.

A Bécsből hazahozott műkincsekből Hóman Bálint kultuszminiszter intézkedésére 1933-ban kiállítást rendeztek a Nemzeti Múzeumban.

A legjelentősebb eredmény a fegyverek csoportjánál született, ahol a másik tárgyalófelet befolyásolhatta a Nemzeti Múzeum fegyvertárának 1848-ban és 1852-ben az osztrák katonai hatóságok által történt kifosztásának bűntudata is.

A másik tekintélyes eredmény a könyvtári részben könyvelhető el. Harminckét kézirat, kódex, könyv került vissza Magyarországra. Ha csak a számot nézzük, nem sok. De ebben benne foglaltatnak történelmünknek olyan becses emlékei, mint az Anonymus-kódex, a Képes-, a Kézai-, a Túróczi krónika és a Corvin-kódexek egész sora.

Jóval szerényebb a művészeti, s egészen kicsiny az iparművészeti csoport. Művészeti kincseinkhez szomszédaink körömszakadtáig ragaszkodtak. Már az is rendkívüli diadal, hogy Mátyás és Beatrix márványképmásait elhozhattuk.

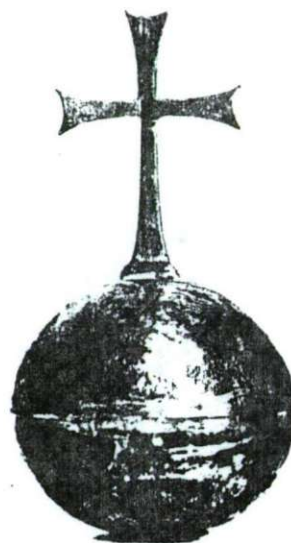
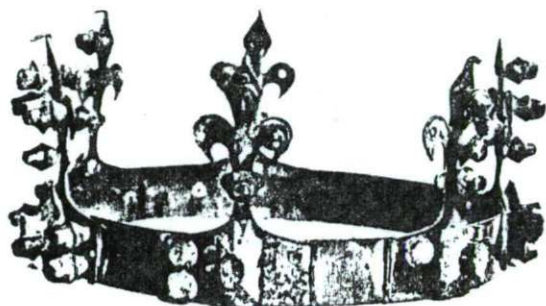

Ez alkalommal az iparművészeti tárgyak és a fegyverek csoportját szeretnénk bemutatni, kiemelve e csoportok művészeti vagy történeti szempontból legértékesebb darabjait. Kezdjük az első csoport legjeleesebb tárgyaival, amelyekkel -- sajnos -- hamar végzünk.

Legrégibb közülük egy karcsú, magas ereklyekereszt. A hegyébe kettős kereszt van tűzve a Szent Kereszt belefoglalt darabkájával.

Az aranyozott ezüst kereszt Nagy Lajos magyar és lengyel király címé-
rét viseli, de egy későbbi átdolgozás miatt nehéz megmondani, mi raj-
ta az eredeti.

A másik becses tétel az a korona és országalma, amelyet 1755-ben
a nagyváradi várban, a régi püspöki székesegyház helyén találtak egy
sírban. Valószínű, hogy a koronában -- illetve a belőle megm aradt
hat, csuklósan összekapcsolódó pántban -- és az országalmában Zsigmond
királyunk temetkezési ékszereit tisztelhetjük.

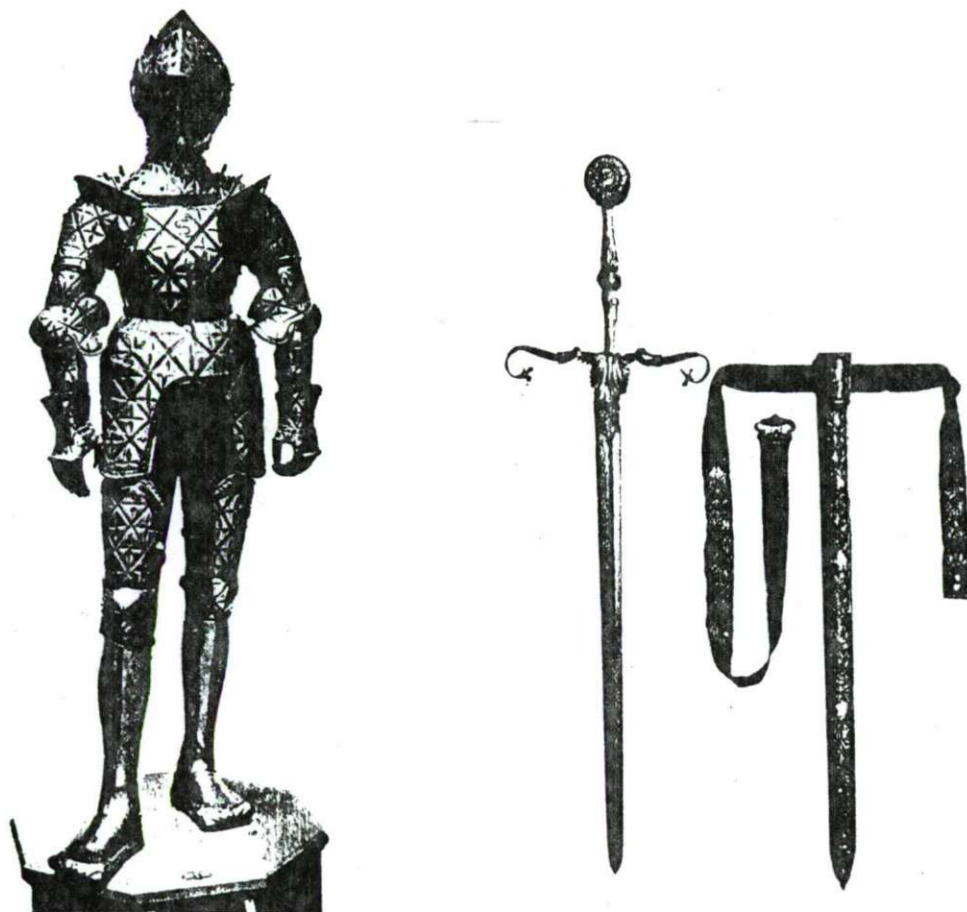

A többi -- nem kevésbé becses és értékes -- iparművészeti tárgyat
mellőzve, térjünk át a zászlókra és fegyverekre.

Zászlóink száma csak hárommal gyarapodott, de ezek történelmünk-
nek becses darabjai. Az egyik -- egy csonka zászlólap, egyik felén
Szűz Mária képével és a magyar címerrel -- II. Mátyás csapataié lehe-
tett. A másik teljesen ép, vörösdamasztból való zászló, 1623-as év-
számmal. Ezt tehát II. Ferdinánd készítette. A szívünkhöz legköze-
lebb a harmadik áll, mert ez II. Rákóczi Ferencé volt. Az egykor zöld,
mára erősen megfakult selyemre a Rákóczi-címer főalakja vanfestve. Fö-
lötte a fejedelem nevének és címének kezdőbetűi: F(ranciscus) R(ákóczi)
de F(első) V(adász) C(onfoederatorum) R(egni) H(ungariae) S(tatum) D(ux)
et T(ranssilvaniae) P(rinceps).

Az egyezmény értelmében több teljes- és félvértezetet is kaptunk,
melyek közül -- korban és kivitelben egyaránt -- elsőség illeti

II. Lajos királyunk gyermekkori páncélját. A vértzetet az akkor 9 éves Lajos -- Mária főhercegnővel, I. Miksa császár unokahúgával történő eljegyzésére készítették.

Igen nevezetes és nagyértékű az a díszkard is, melyet II. Gyula pápa ajándékozott II. Ulászló királyunknak 1510-ben. De kaptunk még több értékes és díszes pajzsot, huszársisakot, magyar szablyát is a XV-XVI. századból.

Igyekeztünk hű képet adni mindarról, ami a Bécsből 1933-ban hazakerült iparművészeti és fegyveranyagban komoly művészeti vagy történelmi értéket képvisel. A visszakerült kéziratok ismertetését következő számunkban közöljük.